

Warszawa, 31 stycznia 2014 r.

Sz.P. Bożena Haczek

Ministerstwo Środowiska

Departament Leśnictwa i Ochrony Przyrody

Wydział ds. Konwencji

W trosce o najlepszą jakość Piątego krajowego raportu z wdrażania Konwencji o różnorodności biologicznej, pod względem zawartych informacji o różnorodności grzybów, Polskie Towarzystwo Mykologiczne przesyła poniższe uwagi do projektu raportu. Są one wynikiem wewnętrznych konsultacji Towarzystwa.

Uwagi zostały podzielone na trzy części:

- 1) uwagi i informacje związane bezpośrednio z różnorodnością grzybów (zał. 1),
- 2) uwagi o charakterze ogólnym lecz w wielu przypadkach pośrednio związane również z różnorodnością grzybów (zał. 2),
- 3) Ocena częściowa wykonania zadań wymienionych w Programie działań na lata 2007-2013¹, odnoszących się tematycznie bezpośrednio lub pośrednio do grzybów (zał. 3).

Z poważaniem

.....

¹ załącznik Uchwały Nr 270/2007 Rady Ministrów z dnia 26 października 2007 r. stanowiący uzupełnienie Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej.

Załącznik 1. Uwagi związane z różnorodnością grzybów

lp.	str.	wrs	treść uwagi	informacje dodatkowe
1	-	-	Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody (IUCN) uznała, że ochrona grzybów jest tak samo istotna, jak ochrona zwierząt i roślin i wezwała rządy krajów na całym świecie, aby zwróciły większą uwagę na ochronę różnorodności grzybów. W 2012 roku IUCN ogłosiło Globalną Inicjatywę Czerwonej Listy Grzybów (Global Fungal Red List Initiative), jako wspólny projekt pięciu, utworzonych w 2009 roku Grup Specjalistów IUCN, zajmujących się organizmami grzybowymi (Species Survival Commission Specialist Groups). W niedalekiej przyszłości planuje się umieszczenie na globalnej liście nawet kilka tysięcy gatunków grzybów. Organizmy grzybowe stanowią osobne królestwo, odrębne wobec zwierząt i roślin. Taki stan rzeczy powinien mieć odzwierciedlenie w treści raportu, poprzez poświęcenie tym organizmom należytej uwagi.	uwaga odnosi się do całości opracowania
2	-	-	Rośliny produkują biomasę, zwierzęta konsumują, natomiast grzyby zapewniają naturalny recykling. Grzyby są tak samo zagrożone jak zwierzęta i rośliny przez zmiany klimatu, niszczenie siedlisk, gatunki inwazyjne, zanieczyszczenia, nadmierną eksploatację, a nawet, w niektórych przypadkach, prześladowania (np. fałszywa opinia o grzybach jako „szkodnikach”). Siedliska ważne dla zagrożonych grzybów mogą różnić się od siedlisk ważnych dla zagrożonych zwierząt i roślin. Bioróżnorodność może być zachowana tylko wtedy, gdy dobro grzybów będzie brane pod uwagę, podobnie jak w przypadku zwierząt i roślin. Bez grzybów życie na Ziemi byłoby niemożliwe.	uwaga ma na celu wzbogacenie treści rozdziału 1, pod względem różnorodności grzybów i zagrożeń dla niej
3	-	-	Grzyby dostarczają niezwykle ważnych usług ekosystemowych (np. użyznianie gleb, mykoryzy, ochrona roślin, rozkład śmieci, kontrola i równoważenie procesów naturalnych). Wartość ekonomiczna takich usług została oszacowana na tryliony dolarów. Grzyby są również bardzo ważnym źródłem substancji chemicznych o dużej wartości w przemyśle i medycynie. Drożdże wykorzystywane do wypieku chleba to grzyby, a wiele farmaceutyków, takich jak antybiotyki, statyny i leki przeciwrakowe pochodzą z grzybów.	uwaga ma na celu wzbogacenie treści rozdziału 1.1, pod względem usług ekosystemowych świadczonych przez organizmy grzybowe
4	-	-	W porównaniu z dużą częścią roślin i zwierząt, bardzo niewiele wiadomo na temat grzybów. Te luki w wiedzy muszą być jednoznacznie określone, należy opracować plany zaradcze.	uwaga do uwzględnienia przy opisie stanu rozpoznania bioróżnorodności (np. rozdz.1) lub realizacji celów Aichi
5	7	21 od dołu	dodać zapis: "funkcje stymulujące rozwój roślin, w tym roślin użytkowych dla człowieka"	To jedna z ważniejszych funkcji wypełnianych przez ekosystem dzięki mykoryzie i innym zależnościom międzygatunkowym

6	19	3 od góry (z pominięciem wykresów)	<p>usunąć zapis: "W badanym okresie, tj. w latach 2009-2011 nastąpił wzrost liczebności zwierząt objętych ochroną gatunkową." i dodać zapis: "OCHRONA GATUNKOWA": Przepisy ustawy o ochronie przyrody zobowiązują, organy i odpowiednie służby ochrony przyrody do prowadzenia inwentaryzacji i rejestru stanowisk chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt. Na obszarze parków narodowych i parków krajobrazowych zadania te winny wykonywać odpowiednio: służby parków narodowych i służby parków krajobrazowych. Do gromadzenia dokumentacji na temat stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, a także ich siedlisk zobowiązani są również regionalni dyrektorzy ochrony środowiska na obszarze działania, czyli na obszarze poszczególnych województw. W praktyce, działania te są prowadzone z różnym natężeniem w zależności od regionu i najczęściej ograniczone są do ewidencjonowania stanowisk gatunków wymagających ustanawiania stref ochrony. [tu powinny być wyniki analiz wykonanych przez wykonawców Raportu w oparciu o uzyskane dane od odpowiednich organów i służb]. Istotnym uzupełnieniem działań w zakresie rejestrowania stanu chronionych gatunków grzybów jest prowadzony w ramach inicjatywy społecznej Rejestr grzybów chronionych i zagrożonych (GREJ: http://www.bio-forum.pl/messages/7259/7259.html). Wyniki tego Rejestru uwzględniane są w aktualizowanym cyklicznie Atlasie grzybów Polski (Snowarski, M. 2013. Atlas grzybów Polski: www.grzyby.pl). Podkreślić jednak należy, że do rejestru zgłaszane są tylko wybrane gatunki grzybów a pozyskiwanie danych nie odbywa się w sposób kompleksowy dla całego obszaru kraju. W tej sytuacji, z uwagi na wyrywkowość danych, nie ma podstaw do oceny skuteczności ochrony gatunkowej w odniesieniu do zdecydowanej większości gatunków i oceny tendencji zmian w stanie różnorodności gatunkowej. Stosunkowo najdokładniejsze dane ilościowe dotyczą kilku ściśle monitorowanych gatunków dużych ssaków takich jak: żubr, kozica, niedźwiedź, ryś i wilk. W odniesieniu do tych gatunków można stwierdzić, że w okresie raportowania nastąpił wzrost ich liczebności (rys. 6).</p>	<p>Wniesiona poprawka ma na celu wyodrębnienie podrozdziału dotyczącego ochrony gatunkowej oraz zwrócenie uwagi na ustawowe zobowiązania odpowiednich służb do prowadzenia odpowiednich inwentaryzacji i rejestrów. Wykonawcy Raportu powinni uzyskać od tych służb i organów informacje niezbędne do raportowania i na tej podstawie dokonać oceny krajowych zasobów wybranych gatunków oraz oceny zachodzących zmian w populacjach tych gatunków.</p>
7	22	12-14 od góry	<p>zamienić zapis: "W zakresie gatunków dziko żyjących badania obejmują zwykle wybrane gatunki grzybów, roślin i zwierząt, w tym zwłaszcza ginących, zagrożonych i objętych ochroną prawną na mocy prawa krajowego i międzynarodowego", na: "W zakresie gatunków dziko żyjących badania prowadzone w ramach PMŚ obejmują zwykle wybrane gatunki roślin i zwierząt, w tym zwłaszcza ginących, zagrożonych i objętych ochroną prawną na mocy prawa krajowego i międzynarodowego. Nie był i nie jest prowadzony monitoring gatunków grzybów, w tym ginących, zagrożonych i objętych ochroną prawną na mocy przepisów prawa krajowego."</p>	<p>Wniesiona poprawka ma na celu zwrócenie uwagi na brak działań w zakresie ewidencjonowania i monitoringu tak ważnej grupy organizmów, jakimi są grzyby. Wbrew temu, co napisali autorzy raportu, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska nie prowadzi monitoringu grzybów.</p>
8	22	22-23 od góry	<p>zamienić zapis: "Natomiast ich słabością jest ograniczony zasięg przestrzenny, co utrudnia wnioskowanie np. o kierunkach zachodzących w skali kraju", na: "Natomiast ich słabością jest ograniczony zasięg przestrzenny, co utrudnia wnioskowanie np. o kierunkach zmian zachodzących w skali kraju oraz - w większości przypadków - ograniczenie zakresu tematycznego do fauny i flory, z pominięciem (poza nielicznymi przypadkami) badań dotyczących mykobioty."</p>	<p>Wniesiona poprawka ma na celu zwrócenie uwagi na niedostateczne uwzględnianie mykobioty w planach ochrony obszarów chronionych.</p>

9	29	21-23 od góry	zamienić zapis: "Rozdrobnienie działek przyczyniające się do tworzenia mozaikowej struktury siedlisk przyrodniczych jest zjawiskiem korzystnym dla zachowania wielu gatunków, zwłaszcza ptaków i ssaków.", na: "Rozdrobnienie działek przyczyniające się do tworzenia mozaikowej struktury gruntów rolniczych jest zjawiskiem korzystnym dla zachowania wielu gatunków roślin, zwierząt i grzybów."	Merytoryczna korekta ogólnej informacji o zależności między strukturą gruntów rolniczych a różnorodnością gatunkową.
10	37	4 od góry	dodać zapis: "W okresie raportowania nie prowadzono kompleksowych badań w zakresie różnorodności biologicznej lasów i tendencji zmian zachodzących w bioróżnorodności ekosystemów leśnych. W niewielkim zakresie lukę tę wypełnia monitoring stanu leśnych siedlisk przyrodniczych realizowany na wybranych powierzchniach (reprezentatywnej próbie) przez GIOŚ. Uzyskane wyniki monitoringu nie są zadowalające. Stan zdecydowanej większości leśnych siedlisk przyrodniczych został oceniony jako niezadowalający lub zły (U1/U2). Znaczący wpływ na tak niskie oceny miały negatywne oceny parametru "struktura i funkcja", a w zakresie tego parametru - ocena zasobów martwego drewna. Z punktu widzenia różnorodności biologicznej w lasach, wskaźnik ten ma kluczowe znaczenie, bowiem obecność martwego, wielkowymiarowego drewna stojącego i leżącego limituje obecność najbardziej zagrożonych organizmów ksylobiontycznych, a zwłaszcza grzybów i bezkręgowców."	Uzupełnienie informacji o stanie leśnych siedlisk przyrodniczych na podstawie monitoringu GIOŚ, co wiąże się z różnorodnością mykobioty
11	41	Po ostatnim zdaniu	dodać zapis: "- niewłaściwe postępowanie w zakresie gospodarki leśnej prowadzące do uproszczenia struktury wiekowej drzewostanów, eliminacji cennych elementów leśnych siedlisk warunkujących obecność różnorodnych, typowych dla poszczególnych siedlisk gatunków grzybów, zwierząt i roślin (np. stare drzewostany, martwe drewno stojące i leżące), zniekształceń najniższych warstw lasu wskutek mechanicznego uszkodzenia gleby i runa leśnego (ugniatanie, rozjeżdżanie, zaorywanie, talerzowanie, frezowanie itp.)"	Uzupełnienie listy zagrożeń dla różnorodności biologicznej na terenach leśnych

12	43	13-11 od dołu	<p>Proponuje się, żeby ten rozdział był przygotowany w oparciu o analizę Programu działań na lata 2007 - 2013, stanowiącego obok Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, załącznik do uchwały nr 270/2007 Rady Ministrów z dnia 26.10.2007 r. Próby oceny realizacji zadań związanych bezpośrednio lub pośrednio z grzybami przedstawiamy w osobnej tabeli, zał. 3)</p>	<p>Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, razem z Programem działań na lata 2007-2013, jest implementowaniem przepisów Konwencji o różnorodności biologicznej na grunt przepisów obowiązujących w naszym kraju. Opracowywany raport powinien dokonać skrupulatnej oceny stanu wykonania zadań określonych w Programie, co tym samym będzie odzwierciedleniem stanu wypełnienia zobowiązań wynikających z Konwencji. Sposób dokonania oceny stanu wykonania poszczególnych zadań został określony przy każdym z tych zadań (ostatni wiersz w Karcie zadania)</p>
13	49	2 od dołu	<p>dodać zapis: "Z punktu widzenia ochrony różnorodności biologicznej, w tym ochrony różnorodności grzybów istotne znaczenie mają proekologiczne działania administracji Lasów Państwowych, takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none">- wyznaczanie sieci ostoi różnorodności biologicznej lub ostoi ksylobiontów,- pozostawianie w lesie tzw. drzew ekologicznych,- pozostawianie na zrębach tzw. bio-grup. <p>Niestety działania te realizowane są jak dotychczas na stosunkowo niewielką skalę, co istotnie osłabia ich znaczenie. Powierzchnie drzewostanów, w których wyznaczone zostały ostoje ksylobiontów lub ostoje różnorodności biologicznej, w wielu przypadkach pokrywają się z powierzchniami i tak już chronionych rezerwatów przyrody, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych czy stref ochronnych.</p> <p>Za bardzo ważne należy uznać zmiany wprowadzone w 2011 r. w zasadach hodowli lasu, jednak ich znaczenie dla różnorodności biologicznej uwidoczni się dopiero wówczas, gdy ich proekologiczne elementy będą na szerszą skalę wprowadzane w poszczególnych nadleśnictwach."</p>	<p>Proponowane uzupełnienie ma na celu zwrócenie uwagi także na inne, ważne działania administracji Lasów Państwowych w celu zahamowania utraty różnorodności biologicznej w lasach. Działania te, choć jeszcze niewystarczające, przyczyniają się do ochrony grzybów.</p>

14	71	8-9 od góry	zamienić zapis: "Stan realizacji celu: ŚREDNI. Ocena tempa postępu w osiągnięciu celu: A", na: "Stan realizacji celu: NISKI. Ocena tempa postępu w osiągnięciu celu: B"	<p>Wnioskowana zmiana ma na celu urealnienie oceny. Przy niedostatecznym rozpoznaniu stanu gatunków zagrożonych wyginieciem, przy niedostatecznych działaniach zmierzających do poprawy tego rozpoznania, a także przy mało skutecznych narzędziach ochrony przyrody, które powinny eliminować zagrożenia i przy ogromnej presji gospodarczej, jest mało prawdopodobne aby cel mógł zostać osiągnięty do 2020 r. Autorzy Raportu nie biorą pod uwagę faktu, że realizowany w Polsce monitoring, swoim zakresem obejmuje tylko niewielki % gatunków zagrożonych wyginieciem. Monitoring nie obejmuje np. żadnego przedstawiciela grzybów.</p>
----	----	-------------	---	--

15	-	-	<p>Proponuje się dodanie rozdziału: "1.3. Główne zagrożenia dla różnorodności biologicznej w Polsce", opisującego, między innymi, następujące zagrożenia dla różnorodności grzybów wielkoowocnikowych: Grzyby wielkoowocnikowe stanowią jeden z najważniejszych składników ekosystemów łądowych. Ich związki mykoryzowe z roślinami oraz udział w rozkładzie materii, mają istotne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemów. Stąd też ochrona różnorodności biologicznej musi być jednoznaczna z ochroną grzybów. Współcześnie największe zagrożenie dla grzybów stwarzają następujące czynniki: 1) niszczenie lub fragmentacja siedlisk, spowodowane różnego typu inwestycjami (np. budowa dróg, kolei) bez zrównoważonych rekompensacji; 2) zanieczyszczenia powietrza, gleb i wód, wpływające na stan zdrowotny drzewostanów; 3) przekształcenia zbiorowisk półnaturalnych (łąk, pastwisk, muraw), spowodowane porzucaniem użytkowania tych siedlisk; 4) zanikanie pod wpływem różnych czynników siedlisk wilgotnych, takich jak: torfowiska, łągi; 5) niszczenie siedlisk marginalnych, np. naturalnych „oczek wodnych”; 6) nadmierny zbiór owocników, grożący zniszczeniem osobnika na danym stanowisku. Ponadto, wszystkie czynniki zagrażające ekosystemom, wpływają także negatywnie na różnorodność gatunkową grzybów. Chcąc zapewnić ochronę różnorodności gatunkowej grzybów wielkoowocnikowych trzeba skoncentrować się na kilku zagadnieniach: 1) wzbogacać wciąż niepełną wiedzę o gatunkach grzybów wielkoowocnikowych w Polsce, 2) stworzyć system monitoringu gatunków grzybów dla całego kraju, 3) uwzględniać grzyby we wszystkich ocenach oddziaływania inwestycji na środowisko przyrodnicze.</p>	informacje o zagrożeniach dla różnorodności grzybów wielkoowocnikowych
16	20	2	<p>po zdaniu: "Sieć Natura 2000 chroni cenne siedliska przyrodnicze i rzadkie lub zagrożone gatunki zwierząt i roślin.", dodać: "Chroniąc siedliska wpływa się pozytywnie na zachowanie z nimi związanych organizmów (przede wszystkim roślin zwierząt i grzybów) także tych, nieujętych w Dyrektywie Siedliskowej"</p>	
17	-	-	<p>Warto uzupełnić Raport o informacje o ochronie gatunkowej zwierząt, roślin i grzybów. Nastąpiła nowelizacja ustawy o ochronie przyrody i opracowano propozycje zmian na listach gatunków chronionych roślin, zwierząt i grzybów.</p>	
18	27	16	<p>zamienić: "Obszary rolnicze mają znaczny wpływ na stan różnorodności biologicznej całego kraju, gdyż na terenach tych znajdują się liczne ostoje zagrożonych gatunków flory i fauny.", na: "Obszary rolnicze mają znaczny wpływ na stan różnorodności biologicznej całego kraju, gdyż zajmują ponad 50% terytorium całego kraju i na terenach tych znajdują się liczne ostoje zagrożonych gatunków flory, fungi i fauny"</p>	

19	27	23	dodać zapis: "W krajobrazie rolniczym znajdują się także stanowiska chronionych i zagrożonych grzybów. Od jakości i urozmaicenia (obecności enklaw nieużytkowanych rolniczo) krajobrazu rolniczego zależy jego różnorodność biologiczna i zdolność do zachowania miejsc dogodnych dla życia wielu zagrożonych gatunków."	
20	27	25	zamienić: "wielu gatunków roślin i zwierząt", na: "wielu gatunków roślin, grzybów i zwierząt."	
21	29	20	zamienić zapis: "zwłaszcza ptaków i ssaków", na: "zwłaszcza dla gatunków (roślin, zwierząt i grzybów) niezwiązanych bezpośrednio z agrocenozami. Gatunki te mają szanse przetrwać wyłącznie w krajobrazie mozaikowym."	
22	10	43	Należy uzasadnić zdanie: "Wskazują one na wyraźną zależność poziomu zbiorów od czynników atmosferycznych (opady, temperatura)."	
23	27	12	Proponuje się w tym miejscu dodanie zapisu o monitoringu grzybów.	
24	-	-	Należy dodać zapis o utrudnionej ochronie różnorodności organizmów grzybowych, z uwagi na prawie zupełny ich brak w Dyrektywie Siedliskowej.	

Załącznik 2. Uwagi o charakterze ogólnym

lp.	str.	wrs	treść uwagi	informacje dodatkowe
1	4	Pierwszy od dołu	Dołączyć zapowiedziany załącznik 1 do Raportu, zawierający szczegółowy opis procesu przygotowania 5. Raportu	Brak zapowiedzianego załącznika 1 uniemożliwia prześledzenie podstawowego procesu gromadzenia danych do Raportu
2	8	Tab. 1	Należy zweryfikować wartości podane w tabeli	Wartości podane w wierszu "Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, w tym:..." nie odpowiadają sumom wartości w poszczególnych działach (trzy wiersze następne w tabeli: "Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo", "Leśnictwo i pozyskanie drewna", "Rybactwo"). Uniemożliwia to dokonanie prawidłowej analizy i oceny
3	13	10 od góry	1 zamienić zapis: "Różnorodność biologiczna w Polsce chroniona jest w ramach obszarowych form ochrony przyrody", na : "Różnorodność biologiczna w Polsce chroniona jest między innymi w ramach obszarowych form ochrony przyrody"	Proponowana zmiana ma na celu podniesienie świadomości, iż ochrona różnorodności biologicznej musi być realizowana powszechnie, na całym obszarze kraju, a nie tylko w ramach obszarowych form ochrony przyrody. Ponieważ istotnym miernikiem różnorodności biologicznej oraz realizacji celów Konwencji jest stan ilościowy i jakościowy gatunków rzadkich i zagrożonych, raport powinien zawierać analityczne informacje również w tym zakresie.
4	14	Rys. 1	Należy wskazać rzeczywisty udział powierzchni z wysokim reżimem ochronnym	Do obszarów o wysokim reżimie ochronnym powinny być zaliczone tylko rezerwaty (lub ich fragmenty) podlegające ścisłej ochronie oraz obszary ochrony ścisłej w parkach narodowych. Pozostałe rezerwaty (lub ich części nie podlegające ścisłej ochronie) oraz pozostałe powierzchnie parków narodowych powinny być zaliczone do obszarów o średnim reżimie ochronnym.

5	14	11-7 od dołu	zamienić zapis: "Dla terenów tych powołano dedykowane służby ochrony przyrody, co przy założeniu odpowiedniej dostępności środków finansowych oraz odpowiedniego wdrożenia stosownych instrumentów regulujących warunki prowadzenia działań gospodarczych, daje solidne ramy gwarantujące ochronę najcenniejszych gatunków i siedlisk w skali całego kraju.", na: "Dla terenów tych powołano dedykowane służby ochrony przyrody, jednak ani liczebność tych służb, ani zaopatrzenie w środki finansowe, jak również instrumenty prawne nie są wystarczające do ochrony najcenniejszych obiektów, gatunków i siedlisk w skali całego kraju."	Opracowanie nie uwzględnia istotnych zmian w strukturach i zakresach obowiązków służb ochrony przyrody, zwłaszcza służb parków krajobrazowych, jakie zaistniały w 2009 r. po wejściu w życie przepisów ustawy z dnia 3.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Najistotniejszymi konsekwencjami wdrożenia tych przepisów było znaczące ograniczenie liczby pracowników w parkach krajobrazowych (np. w woj. zachodniopomorskim w latach 2009-2012 nie było żadnego pracownika), środków finansowych na funkcjonowanie służb PK i przepisów ustawy o ochronie przyrody ograniczających zakres działania tych służb, co przyczyniło się do deprecjacji reżimu ochronnego w PK (źródło: Informacja o wynikach kontroli: Realizacja ustawowych zadań w parkach krajobrazowych. NIK, 2012. http://www.nik.gov.pl/kontrolne/wyniki-kontroli-nik/pobierz.ksi~p_11_111_20111181432501321623170-01,typ,kk.pdf). Poza niedostateczną liczbą pracowników w PK i środków finansowych, istotnym zagrożeniem dla bioróżnorodności w PK jest utrata kompetencji do uzgadniania dokumentów planistycznych oraz decyzji "inwestycyjnych" a także brak prawnych podstaw do uwzględniania ustaleń planów ochrony w decyzjach administracyjnych dotyczących przedsięwzięć mających wpływ na zasoby środowiska przyrodniczego parków krajobrazowych. W praktyce, powyższe oznacza, że ta forma ochrony przyrody (PK) kwalifikuje się do obszarów o niskim reżimie ochronnym.
6	18	11 od góry (z pomi- nię- ciem wykr- esu)	zamienić zapis: "W przypadku pozostałych form ochrony przyrody odnotowano w latach 2009-2012 wzrost powierzchni całkowitej", na "W przypadku pozostałych form ochrony przyrody odnotowano w latach 2009-2012 nieznaczny wzrost powierzchni całkowitej"	Wniesiona poprawka ma na celu bardziej adekwatne do stanu rzeczywistego przed-stawienie zagadnienia symbolicznego wzrostu powierzchni obszarów chronionych w kraju.
7	23	8-12 od góry	zamienić zapis: "Lasy Państwowe prowadzą inwentaryzację wszystkich cennych form różnorodności biologicznej, aktualizując je na bieżąco w ramach prac nad planami urządzania lasu oraz programów ochrony przyrody w nadleśnictwach. Inwentaryzacją objęte są wszystkie elementy, które chronione są prawem, tj. rezerwy przyrody, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, gatunki zagrożone i rzadkie.", na: "Lasy Państwowe zobowiązane są wewnętrznymi przepisami do prowadzenia inwentaryzacji wszystkich cennych form różnorodności biologicznej i aktualizowania na bieżąco programów ochrony przyrody w nadleśnictwach. Inwentaryzacją powinny być objęte wszystkie elementy, które chronione są prawem, tj. rezerwy przyrody, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, gatunki chronione, zagrożone i rzadkie. W praktyce inwentaryzacja ograniczona jest najczęściej do	Wniesiona poprawka ma na celu bardziej adekwatne do stanu rzeczywistego przedstawienie zagadnienia rozpoznania stanu różnorodności gatunkowej na terenach leśnych.

			powierzchniowych form ochrony przyrody oraz gatunków zwierząt i sporadycznie porostów wymagających ustanawiania stref ochrony."	
8	24	7 od dołu	dodać zapis: "... wykazała niewłaściwy stan (U1). Stan ochrony aż 9% siedlisk w każdym z regionów oceniony został jako zły (U2). "	Uzupełnienie informacji o ocenie stanu siedlisk przyrodniczych ważnych dla Wspólnoty Europejskiej.
9	24	7-4 od dołu	zamienić zapis: "W przypadku roślin uzyskano podobne wyniki oceny, tj. znacznie lepiej zachowane są rośliny Regionu Alpejskiego - 38% badanych gatunków wykazało stan właściwy (FV), podczas gdy dla Regionu Kontynentalnego 31% wykazało zły stan ochrony (U2).", na: "W przypadku roślin uzyskano podobne wyniki oceny, tj. znacznie lepiej zachowane są rośliny Regionu Alpejskiego - 38% badanych gatunków wykazało stan właściwy (FV), podczas gdy dla Regionu Kontynentalnego właściwy stan ochrony wykazało 17% gatunków. 62% badanych gatunków roślin w Regionie Alpejskim wykazało niezadowolający (U1) lub zły, a w Regionie Kontynentalnym, obejmującym przeważającą część kraju taki stan wykazano w odniesieniu aż do 84% monitorowanych gatunków (U1 - 53%, U2 - 31%)."	Uzupełnienie informacji o ocenie stanu monitorowanych gatunków roślin ważnych dla Wspólnoty Europejskiej
10	27	6 od góry (z pominięciem rysunku	dodać zapis: "Za istotną wadę prowadzonego monitoringu ptaków należy uznać brak badań stanu siedlisk ptaków."	Uzupełnienie informacji mające zwrócić uwagę na niedoskonałości prowadzonego monitoringu
11	29	19-17 od dołu	dodać zapis: "Z punktu widzenia ochrony zasobów przyrodniczych optymalne jest utrzymanie rozdrobnionej struktury gospodarstw oraz mozaikowości użytków rolnych z możliwie dużym udziałem ekosystemów marginalnych, takich jak: miedze, przydroża, zadrzewienia i zakrzaczenia, tereny podmokłe i oczka wodne."	Uzupełnienie informacji o kluczowych dla utrzymania bioróżnorodności ekosystemach marginalnych.
12	34	6-8 od góry	dodać zapis: "Okolo 50% powierzchni wszystkich występujących w Polsce obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu obejmuje tereny leśne, jednak na przeważającej części powierzchni chronionej, ten fakt nie jest związany z istotnymi ograniczeniami gospodarki leśnej."	Uzupełnienie informacji o relacjach pomiędzy powierzchnią chronioną a gospodarką leśną.
13	34	15-17 od góry	zamienić zapis: "W Polsce użytkowanie zasobów drzewnych w ostatnich latach realizowane jest na poziomie poniżej możliwości przyrodniczych określonych zgodnie z zasadą trwałości lasów i zwiększania zasobów drzewnych", na: "W Polsce użytkowanie zasobów drzewnych w ostatnich latach realizowane jest na poziomie poniżej możliwości produkcyjnych określonych zgodnie z zasadą trwałości lasów i zwiększania zasobów drzewnych"	Korekta użytego określenia

14	40	1-4 od góry (z pominięciem wykresu)	zamienić zapis: "Straty w zakresie różnorodności biologicznej są spowodowane także czynnikami pośrednimi, takimi jak wzrost zaludnienia, ograniczona wiedza na temat różnorodności biologicznej oraz fakt, że wartość gospodarcza różnorodności biologicznej nie znajduje odzwierciedlenia w procesie decyzyjnym", na: "Straty w zakresie różnorodności biologicznej są spowodowane także czynnikami pośrednimi, takimi jak wzrost zaludnienia, wzrost presji inwestycyjnej, ograniczona wiedza na temat różnorodności biologicznej oraz fakt, że wartość gospodarcza różnorodności biologicznej nie znajduje odzwierciedlenia w procesie decyzyjnym"	Uzupełnienie informacji o istotnym zagrożeniu wynikającym z narastającej presji inwestycyjnej
15	48	9 od góry	Brak rozdziału dotyczącego działań ochronnych podjętych w latach 2009-2013 (ochrona czynna, programy reintrodukcji etc.)	
16	48	10 od góry	Brak rozdziału dotyczącego działań w zakresie zwalczania gatunków obcych podjętych w latach 2009-2013.	
17	58	1-2 od góry	Brak zapowiedzianego Załącznika 1 zawierającego szczegóły dotyczące przeprowadzonych badań	
18	63	7 od dołu	dodać zapis: "- rozpoznanie i monitorowanie stanu różnorodności biologicznej (w pełnym zakresie grup organizmów i ekosystemów) oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń, - skuteczne usuwanie lub ograniczanie pojawiających się zagrożeń dla różnorodności biologicznej,"	Proponowane uzupełnienie ma na celu zwrócenie uwagi na problemy ochrony różnorodności biologicznej wynikające z niedostatku wiedzy o ich zasobach i rozmieszczeniu, a także z powszechnej nieskuteczności dotychczasowych działań mających na celu eliminowanie zagrożeń.

19	69	4 od góry	zamienić zapis: "Ocena tempa postępu w osiągnięciu celu: A", na: "Ocena tempa postępu w osiągnięciu celu: B"	<p>Wnioskowana zmiana dotyczy Celu 7, który zakłada, że do roku 2020 obszary w użytkowaniu rolniczym, akwakulturowym i leśnym będą zarządzane w sposób zrównoważony, zapewniając ochronę różnorodności biologicznej. Można się zgodzić z autorami raportu, że tempo zmian zachodzących w leśnictwie jest dość wysokie i rokuje nadzieję na osiągnięcie celu w przewidzianym terminie. Niestety odmienna sytuacja jest w rolnictwie, pomimo istotnych pozytywnych zmian. Analiza przeprowadzona przez wykonawców zupełnie nie uwzględnia tempa przekształcania gruntów ornych i trwałych użytków zielonych na grunty zabudowane. Nie uwzględnia także coraz powszechniejszego zjawiska przekształcania trwałych użytków zielonych w grunty orne, pociągającego za sobą wzmogłą presję na odwadnianie zarówno gruntów zaorywanych, jak i gruntów z nimi sąsiadujących</p>
20	70	19-18 od dołu	zamienić zapis: "Stan realizacji celu: WYSOKI Ocena tempa postępu w osiągnięciu celu: A", na: "Stan realizacji celu: NISKI Ocena tempa postępu w osiągnięciu celu: B"	<p>Autorzy Raportu nie uwzględnili faktu, że dla większości zagrożonych wyginięciem gatunków, jedynymi w miarę skutecznymi obszarowymi formami ochrony w Polsce są parki narodowe oraz rezerwaty przyrody, które łącznie zajmują powierzchnię około 1,5% powierzchni kraju. Obecna ochrona w wielkoobszarowych formach takich, jak parki krajobrazowe czy obszary chronionego krajobrazu, jest w zasadzie iluzoryczna z powodu drastycznego złagodzenia reżimów ochronnych w obowiązujących obecnie przepisach ustawy o ochronie przyrody.</p>

			c.d. poprzedniej uwagi	Należy mieć również na uwadze, że pomimo stosunkowo dużej powierzchni kraju chronionej w obszarach Natura 2000, rzeczywista ochrona nie dotyczy całych obszarów, a jedynie powierzchni siedlisk przyrodniczych i powierzchni siedlisk zajmowanych przez gatunki ważne dla Wspólnoty, które z reguły stanowią niewielki % powierzchni obszarów Natura 2000. Ochronie w tych obszarach nie podlegają wszystkie elementy środowiska przyrodniczego, a jedynie te, które - jako ważne dla Wspólnoty, zostały wymienione w załącznikach do Dyrektywy Siedliskowej i Dyrektywy Ptasiej. W stosunkowo najgorszej sytuacji są grzyby, które w świetle obowiązujących przepisów nie są i nie mogą być przedmiotami ochrony w tych obszarach.
21	78	2-5 od góry	zamienić zapis: "Działania dotyczące ochrony przyrody podjęte w Polsce w latach sprawozdawczych niniejszego raportu, tj. 2009- 2013 należy ocenić pozytywnie, szczególnie ze względu na intensyfikację czynnych działań ochronnych oraz skalę przeznaczonych na nie środków finansowych.", na: "Działania dotyczące ochrony różnorodności biologicznej w Polsce, pomimo wzrastającej świadomości ekologicznej społeczeństwa, nadal nie są zadowalające z punktu widzenia wdrażania Konwencji o różnorodności biologicznej. Analiza stopnia realizacji zadań przewidzianych w Programie działań na lata 2007-2013 wykazała, że wiele nie zostało podjętych lub stopień ich realizacji jest niedostateczny."	Wnioskowana zmiana ma na celu urealnienie oceny wdrażania Konwencji
22	-	-	Jak wynika ze specyfikacji istotnych warunków zamówienia (http://www.mos.gov.pl/g2/big/2013_01/6196997553b672b32b23a759471630fb.pdf), piąty krajowy raport... powinien przedstawić informacje na temat stanu i tendencji zmian różnorodności biologicznej oraz jej zagrożeń w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 czerwca 2013 r.. Przedstawiony do zaopiniowania raport nie spełnia tego wymogu ponieważ: - nie zawiera kompleksowej informacji o krajowych zasobach różnorodności biologicznej na poziomie gatunkowym, ekosystemowym i genetycznym, - nie zawiera kompleksowej informacji o tendencjach zmian w zasobach różnorodności biologicznej, - zdecydowana większość przeprowadzonych analiz obejmuje okres znacznie krótszy niż wskazany w SIWZ, np.: Tab. 1, 2, 4, 12 oraz rys. 2, 8, 9, 10 zawierają dane z okresu 2009 - 2011, tab. 3, 5, 6, 7, 8 - dane z okresu 2009 - 2012, rys. 3 - dane z okresu 2002 - 2012, tab. 10 - dane z okresu 2008 - 2012, rys. 4, 5 - dane z okresu 2005 - 2011, rys. 6 - dane z okresu 2000 - 2011, itd.	
23	-	-	Brak załącznika I do Raportu, uniemożliwia prześledzenie procesu jego przygotowywania, co znacząco utrudnia wypracowanie opinii w zakresie kompletności pozyskiwania przez jego auto-rów danych.	

24	-	-	W wielu miejscach projektu raportu pojawiają się literówki, np.: str.9, wrs 36 (mięca), str. 10, wrs 29 (skupywanej), str. 10, wrs 31 (watości), str. 18, wrs 1 (powłania) - należy przeanalizować tekst pod tym kątem.	
25	18	35	zamienić: " na przestrzeni ostatnich lat ponad 6 mln ha" na: „na przestrzeni ostatnich lat wyniósł ponad 6 mln ha "	
26	19	13	zamienić: "2009-2011 nastąpił wzrost liczebności zwierząt objętych ochroną gatunkową" na: "2009-2011 nastąpił wzrost liczebności niektórych zwierząt objętych ochroną gatunkową"	
27	23	13	gatunki "zagrożone i rzadkie" nie są synonimem "gatunków prawnie chronionych"	
28	23	-	nagłówki rycin 8 i 9: należy uzupełnić informacje, że chodzi o sieć Natura 2000	
29	24	3	nagłówek ryc. 10: zamienić "roślin" na: "zwierząt"	
30	24	24	zamienić: "określano" na "określono"	
31	27	1	należy uszczegółwić tytuł wykresu 13. Czy dotyczy wszystkich gatunków ptaków?	
32	28	17	dodać zapis: "Wyraźnym brakiem jest natomiast niedocenianie roli krajobrazu rolniczego w utrzymaniu różnorodności biologicznej kraju oraz świadomego konstruowania i uzupełniania sieci korytarzy ekologicznych umożliwiających dyspersję gatunków. Podstawowym mankamentem jest brak szczegółowych danych na temat walorów biologicznych krajobrazu rolniczego."	
33	33	6	Tytuł tabeli 13. niezgodny z treścią, powinno być: 2005-2011	
34	38	3	zamienić: "ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych", na: "gatunków i siedlisk przyrodniczych objętych ochroną w ramach obszarów Natura 2000."	
35	38	37	Tytuł tabeli 18. niezgodny z jej treścią - brak wyszczególnionych zagrożeń w odniesieniu do poszczególnych siedlisk przyrodniczych.	
36	39	15	zamienić: "WYSTĘPUJĄCE I POTENCJALNE ZAGROŻENIA DLA GATUNKÓW PTAKÓW ", na: "WYSTĘPUJĄCE I POTENCJALNE ZAGROŻENIA DLA GATUNKÓW PTAKÓW CHRONIONYCH W RAMACH PROGRAMU NATURA 2000"	

37	39	16	zamienić zapis: "Najczęstszym zagrożeniem występującym dla 58 gatunków ptaków ", na: "Najczęstszym zagrożeniem występującym dla 58 gatunków ptaków objętych programem Natura 2000"	należy precyzować o jakiej grupie organizmów lub siedlisk w danym miejscu jest mowa (związanych z Naturą 2000, chronionych, zagrożonych,..)
38	39	29	dodać zdanie: "Podkreślić należy, że zagrożenia te działają często synergistycznie, wzmacniając swoje oddziaływanie na dany gatunek."	
39	48	18	zapis: "Przywrócenie drożności lądowych i wodnych korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju." - niezrozumiały, jakby wyrwany z kontekstu.	
40	48	20	jest: "ZBS", czy nie powinno być: "IBS"?	
41	49	5	zamienić zapis: "koncepcja projektu w sposób bezpośredni opiera się na jednej z regulacyjnych usług ekosystemowych – jakim jest neutralizacja i rozkład zanieczyszczeń poprzez procesy naturalne.", na: "koncepcja projektu w sposób bezpośredni opiera się na jednej z regulacyjnych usług ekosystemowych – jaką jest neutralizacja i rozkład zanieczyszczeń poprzez procesy naturalne. Wdrażanie założeń Krajowego Programu Zwiększania Lesistości, w którym zaleca się traktowanie zadrzewień jako substytutu lasu na terenach, na których możliwości zalesień są ograniczone (w tym na terenach rolniczych) wpływa także na ograniczenie zanieczyszczeń obszarowych, ponieważ zadrzewienia są naturalnymi barierami biogeochemicznymi."	
42	-	-	Tabele 24,25,26: zamienić w nagłówkach kolumn: "ilość", na: "liczba"	
43	69	32	Wydaje się że zapis: "Zrównoważona produkcja w lasach: certyfikacja gospodarki leśnej oraz stały w ostatnim dziesięcioleciu wzrost wieku i miąższości drzewostanów oraz udziału monokultur. Fragmentacja siedlisk: pomimo podejmowania licznych działań na rzecz przywracania korytarzy ekologicznych, niedoskonałości systemu planowania przestrzennego oraz rozwój sieci komunikacyjnej wraz z rozwojem miast może stanowić istotną barierę w osiągnięciu celu do roku 2020. " wymaga dopracowania.	
44	5	22	Zapis: "Jednak w powszechnym odbiorze dobrobyt społeczno-ekonomiczny nie jest kojarzony z dobrym stanem przyrody oraz różnorodności biologicznej. " warto uzasadnić.	
45	5	28	Warto wyjaśnić o jakich (czego?) zanieczyszczeniach jest mowa.	

46	6	5	Warto uzasadnić zdanie: "Obecnie w powszechnym odbiorze dominuje niestety pogląd, że ochrona różnorodności biologicznej jest luksusem bogatych krajów oraz, że stanowi ona ograniczenie możliwości rozwojowych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym."	
47	7	1	Uwaga do zdania: "Warto podkreślić, że także w przypadku produkcji żywności na wielką skalę, takiej jak np. hodowla zwierząt czy produkcja zbóż, rola różnorodności biologicznej oraz usługi ekosystemowe mają kluczowe znaczenie. Jednak ze względu na złożoność zagadnień i dużą zależność od działań człowieka ten rodzaj produkcji nie będzie przedmiotem analizy przedstawionej w niniejszym raporcie." - warto podjąć próbę takiej analizy.	
48	8	7	Tabela 1 - nagłówki wierszy sugerują, że "Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo" zawiera w sobie także przemysł, należy przeredagować opis wierszy lub zmienić wyróżnienia.	
49	14	26	Uwaga do zdania: "Dla terenów tych powołano dedykowane służby ochrony przyrody, co przy założeniu odpowiedniej dostępności środków finansowych oraz odpowiedniego wdrożenia stosownych instrumentów regulujących warunki prowadzenia działań gospodarczych, daje solidne ramy gwarantujące ochronę najcenniejszych gatunków i siedlisk w skali całego kraju." - należy je dopracować pod względem zrozumiałości.	
50	34	24-28	Prosimy doprecyzować czy chodzi o Siedliskowe Typy Lasu? Prosimy o podanie źródła. Proponujemy też dodanie odpowiedniej tabeli.	
51	35	31	Tabela 15. - proponujemy porównanie także z dynamiką w okresie 1960 - 2000.	

Załącznik 3. Ocena częściowa wykonania zadań wymienionych w Programie działań na lata 2007-2013, stanowiącym integralną część Krajowej strategii ochrony i użytkowania różnorodności biologicznej (w nawiązaniu do uwagi nr 12, zał. 1)

Nr zadania	Treść zadania	Komentarz/uwagi o realizacji w odniesieniu do grzybów
1	Przeprowadzenie inwentaryzacji i waloryzacji składników różnorodności biologicznej, w tym zwłaszcza w zakresie siedlisk przyrodniczych i gatunków chronionych na mocy Dyrektywy Ptasiej i Siedliskowej.	Uwarunkowaniem realizacyjnym była dyspozycja RM aby w okresie 2007-2013 inwentaryzacją w pierwszym rzędzie objąć siedliska przyrodnicze i gatunki znajdujące się na listach Dyrektywy Ptasiej i Dyrektywy Siedliskowej UE, w tym wg konkluzji Seminarium Biogeograficznego. Prace winny dotyczyć gatunków zagrożonych, kluczowych i konfliktowych. Wykonawcy Raportu powinni pozyskać od odpowiednich jednostek, służb i organów informacje w tym zakresie. Źródłem informacji o grzybach makroskopijnych mogą być: 1) Snowarski, M. 2013. Atlas grzybów Polski (www.grzyby.pl), 2) Bibliografia bazy literaturowej zawarta w: http://www.grzyby.pl/grzyby-makroskopijne-Polski-w-literaturze-mikologicznej-bibliografia.htm
2	Weryfikacja krajowych list gatunków chronionych	Na zlecenie Ministerstwa Środowiska PTOP Salamandra wykonało weryfikację list chronionych gatunków grzybów, roślin i zwierząt. Opracowania te spotkały się z krytyką ze strony niektórych jednostek naukowych, organów administracji, organizacji pozarządowych i innych przedstawicieli społeczeństwa. Prace w tym zakresie nie zostały zakończone.
3	Przygotowywanie i upowszechnianie zaktualizowanych krajowych czerwonych ksiąg i czerwonych list siedlisk i gatunków zagrożonych wyginięciem	Jedynym opracowaniem w tym zakresie dotyczącym grzybów jest: Zarzycki K. Mirek Z.: Red list of plants and fungi in Poland. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Kraków: Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, 2006. ISBN 83-89648-38-5. Nie podjęto działań w kierunku opracowania czerwonej księgi grzybów oraz zaktualizowania czerwonej listy grzybów
4	Przygotowywanie i upowszechnianie regionalnych czerwonych ksiąg i czerwonych list siedlisk i gatunków zagrożonych wyginięciem.	Brak informacji aby w którymkolwiek z regionów Polski przygotowane zostały aktualne czerwone listy gatunków grzybów zagrożonych wyginięciem.
6	Opracowanie i upowszechnianie programów ochrony in situ i ex situ gatunków zagrożonych wyginięciem.	Brak informacji o podjęciu działań odnoszących się do gatunków grzybów zagrożonych wyginięciem
7	Wdrożenie programów ochrony in situ i ex situ gatunków zagrożonych wyginięciem	Jak wyżej
27	Identyfikacja siedlisk przyrodniczych i gatunków najbardziej zagrożonych w wyniku zmian klimatu oraz opracowanie możliwych działań zaradczych.	Jak wyżej
29	Przeprowadzenie na poziomie regionalnym i lokalnym analizy potrzeb tworzenia nowych lub zmiany granic istniejących obszarów chronionych	Jak wyżej
30	Przeprowadzenie na poziomie regionalnym i lokalnym analizy potrzeb tworzenia nowych lub zmiany granic istniejących obszarów chronionych	W uwarunkowaniach realizacyjnych dla tego zadania, jako priorytetowe zadania (istotne dla ochrony różnorodności grzybów) wskazano: powołanie Turnickiego PN, Jurajskiego PN, Mazurskiego PN, powiększenie Białowieskiego PN i Karkonoskiego PN, około 20 parków krajobrazowych oraz około 200 nowych rezerwatów przyrody. Z dostępnych informacji wynika, że w okresie raportowania: - nie ustanowiono żadnego nowego parku narodowego, - nie powiększono Białowieskiego PN ani Karkonoskiego PN, - ustanowiono 1 park krajobrazowy (Nadgoplański Park Tysiąclecia, data ust. 25.06.2009 r. na pow. 3074,59 ha), - ustanowiono 44 rezerваты przyrody Źródła: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/se_ochrona_srodowiska_2010r.pdf http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/SE_ochrona_srodowiska_2013.pdf http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf http://www.mos.gov.pl/g2/big/2012_01/cea42afdc34f46d725ed4c38bbf508ee.pdf
33	Rozwinięcie sieci rezerwatów	W okresie raportowania (2009-2013), sieć rezerwatów Biosfery w Polsce rozszerzona została o dwa

	biosfery i poprawa efektywności ich funkcjonowania	obiekty: - Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie (2010), - Rezerwat Biosfery Polesie Zachodnie (2012)
40	Prowadzenie zmian struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów w celu sukcesywnego dostosowywania ich do charakteru siedliska i przywracania różnorodności genetycznej i biologicznej biocenozy leśnych.	Pozytywnie należy ocenić działania Lasów Państwowych w zakresie dostosowywania drzewostanów do warunków siedliskowych, natomiast za niedostateczne należy uznać działania na rzecz utrzymania bądź poprawy stanu ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych na terenach użytkowanych gospodarczo (co wynika z badań monitoringowych prowadzonych przez GIOŚ w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska). Leśne siedliska przyrodnicze wymagające ochrony na mocy przepisów Dyrektywy Siedliskowej są głównymi ostojami dla rodzimych gatunków grzybów związanych z lasami. Od stanu zachowania tych siedlisk zależy w przeważającej części różnorodność gatunkowa grzybów, zwłaszcza w odniesieniu do grzybów mykoryzowych i saprotroficznych powiązanych z określonymi gatunkami roślin typowych dla siedliska przyrodniczego.
51	Rozwinięcie systemu szkoleń dla służb celnych i organów ścigania w zakresie przepisów dotyczących przeciwdziałania nielegalnemu obrotowi i wykorzystywaniu gatunków zagrożonych wyginięciem oraz działań promocyjnych w tym zakresie adresowanych do ogółu społeczeństwa.	Z dostępnych źródeł wynika, że pierwsza część zadania (szkolenia służb i organów) była realizowana w odniesieniu do gatunków zwierząt. Brak natomiast informacji o praktycznym uwzględnianiu także grzybów i o tym czy służby celne oraz organy ścigania prowadziły kiedykolwiek interwencje dotyczące grzybów (z wyjątkiem sporadycznych przypadków zabezpieczenia grzybów halucynogennych). Wynika to w dużej mierze z powszechnej nieznajomości gatunków grzybów chronionych i zagrożonych wyginięciem oraz z trudności w oznaczaniu wielu z gatunków chronionych i większości gatunków zagrożonych wyginięciem. W zakresie działań promocyjnych adresowanych do ogółu społeczeństwa wymienić warto takie działania jak: <ol style="list-style-type: none">1) XV Jubileuszowa Wystawa Grzybów Puszczy Białowieskiej w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej Białowieskiego Parku Narodowego w Białowieży w dniach: 19–21.09.2009 r.2) XVI Wystawa Grzybów Puszczy Białowieskiej w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej Białowieskiego Parku Narodowego w Białowieży w dniach 24-26.09.2010 r.,3) XVII Wystawa Grzybów Puszczy Białowieskiej w gmachu Zamiejscowego Wydziału Leśnego Politechniki Białostockiej w Hajnówce, w dniach 17-19.09.2011 r.,4) XVIII Wystawa Grzybów Puszczy Białowieskiej w dniu 14.09.2012 r. na Wydziale Leśnym Politechniki Białostockiej w Hajnówce i w dniach 15-17.09.2012 r. w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej Białowieskiego Parku Narodowego w Białowieży,5) XIX Wystawa Grzybów Puszczy Białowieskiej w dniach 21-23.09.2013 r. w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej Białowieskiego Parku Narodowego w Białowieży,6) konkurs fotograficzny "Życie ukryte w drzewie - Grzyby" zorganizowany w 2013 r. przez Polskie Towarzystwo Mykologiczne,7) wystawa fotograficzna "Życie ukryte w drzewie - Grzyby" zorganizowana w 2013 r. przez Polskie Towarzystwo Mykologiczne,8) Wystawa Grzybów organizowana każdego roku przez Oddział Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia Wojewódzkiej Stacji Sanitarno Epidemiologicznej w Warszawie,9) Warsztaty i Wystawa Grzybów organizowana co roku w Borach Tucholskich i wiele innych... Źródła: bip.msw.gov.pl/download/4/18045/00Raport2012.pdf http://cepl.sggw.pl/sim/pdf/sim26_pdf/13_Szczepkowski.pdf http://www.ptmyk.pl/?p=1028 http://www.tuchpark.tuchola.pl/myko.php
54	Aktualizacja i rozbudowywanie ogólnodostępnego internetowego systemu wymiany informacji o różnorodności biologicznej, jego upowszechnianie i promowanie.	W Karcie zadanie przewidziano, że do jego realizacji zobowiązane są takie jednostki jak: MŚ, urzędy wojewódzkie i morskie, służby ochrony przyrody, jednostki naukowe i konsultujące, NGO, samorządy. Dotychczas brak jest jednego spójnego systemu gromadzenia i wymiany informacji o różnorodności biologicznej. Do bardziej wartościowych baz danych i serwisów należą: - Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody - http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/ - Snowarski, M. 2013. Atlas grzybów Polski (www.grzyby.pl), - Bibliografia bazy literaturowej zawarta w: http://www.grzyby.pl/grzyby-makroskopijne-Polski-w-literaturze-mikologicznej-bibliografia.htm , - Krajowy Bank DNA Roślin, Grzybów i Zwierząt - http://www.bankdna.pl/ , - Serwis miłośników grzybobrania Na Grzyby - http://nagrzyby.pl/ ,
57	Udoskonalenie, w tym wdrażanie, zasad merytorycznych, metodycznych i organizacyjnych monitoringu różnorodności biologicznej, a także oceny stanu zachowania gatunków i siedlisk przyrodniczych.	Z dostępnych informacji wynika, że realizowany obecnie Monitoring Przyrody w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, nie obejmuje organizmów grzybowych
58	Udoskonalenie i wdrożenie zestawu wskaźników dla oceny stanu i zmian różnorodności biologicznej, w tym także dla	Z dostępnych informacji nie wynika aby podjęte zostały działania w celu opracowania wskaźników dla oceny stanu i zmian różnorodności biologicznej w zakresie grzybów

	oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych.	
59	Realizacja monitoringu różnorodności biologicznej	Z dostępnych informacji nie wynika aby podjęte zostały działania w zakresie monitoringu grzybów
61	Monitorowanie i analiza aktów prawa międzynarodowego i krajowego na potrzeby doskonalenia przepisów dotyczących ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej	Z dostępnych informacji wynika, że jedynymi działaniami w tym zakresie były zlecenia dokonane przez Ministerstwo Środowiska dotyczące weryfikacji list chronionych gatunków grzybów, roślin i zwierząt. Opracowania te spotkały się z krytyką ze strony niektórych jednostek naukowych, organów administracji, organizacji pozarządowych i innych przedstawicieli społeczeństwa. Prace w tym zakresie nie zostały zakończone.
62	Przeprowadzenie oceny polityk, strategii i programów poszczególnych sektorów na krajowym i regionalnym poziomie administracji, pod kątem ich zgodności z wymogami ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej.	Brak informacji o prowadzeniu takich działań uwzględniających wymogi ochrony i zrównoważonego użytkowania grzybów
63	Opracowywanie i wprowadzanie w życie regulacji prawnych dotyczących ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, uwzględniających potrzeby merytoryczne lub/i zobowiązania krajowe i międzynarodowe.	Jedynie regulacje prawne dotyczące bezpośrednio lub pośrednio ochrony grzybów zawarte są w: - Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765), - Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2011 r. w sprawie grzybów dopuszczonych do obrotu lub produkcji przetworów grzybowych, środków spożywczych zawierających grzyby oraz uprawnień klasyfikatora grzybów i grzyboznawcy (Dz. U. Nr 115, poz. 672), - ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (art. 15, 45-47, 50, 51, 57, 60, 83, 117, 125, 127a, 131)
65	Powołanie i stworzenie warunków funkcjonowania wydzielonej jednostki rządowej do spraw ochrony przyrody.	Zadanie zostało wykonane, jednak częściowo w sposób odmienny niż w uwarunkowaniach realizacyjnych wykonanych w Karcie zadania Nr 65. Ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, powołany został nowy pion administracji rządowej obejmujący Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska wraz z Generalną Dyрекcją Ochrony Środowiska oraz regionalnych dyrektorów ochrony środowiska działających w oparciu o regionalne dyrekcje ochrony środowiska. Do nowo powstałych struktur włączeni zostali dotychczasowi wojewódzcy konserwatorzy przyrody i część pracowników służb parków krajobrazowych. Kompetencje w zakresie zarządzania parkami krajobrazowymi zostały przekazane Marszałkom Województw. Z punktu widzenia ochrony grzybów działania te nie przyniosły pozytywnych efektów, a w przypadku niektórych województw reforma doprowadziła do istotnego osłabienia możliwości wykonywania zadań przez służby parków krajobrazowych. Najgorsza sytuacja miała miejsce w województwie zachodniopomorskim, gdzie w okresie 2009-2012 nie było w ogóle służb parków krajobrazowych.
73	Udoskonalenie i wdrożenie wymogów szerszego włączania problematyki różnorodności biologicznej do ocen oddziaływania na środowisko.	W praktyce wykonawczej OoŚ, oceny oddziaływania w odniesieniu do stanu różnorodności biologicznej (zwłaszcza do grzybów) i wynikające z nich wnioski nadal przedstawiane są marginalnie i bardzo ogólnie.
81	Zwiększenie obsady etatowej służb ochrony przyrody oraz jednostek zajmujących się ochroną przyrody w Urzędach Wojewódzkich, a także ich wyposażenia w narzędzia i instrumenty ułatwiające realizację zadań statutowych.	Wraz z reformą administracji ochrony przyrody w latach 2008/2009 zainicjowaną wejściem w życie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, służby ochrony przyrody oraz jednostki zajmujące się ochroną przyrody w Urzędach Wojewódzkich zostały rozdzielone pomiędzy Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska i Urzędy Marszałkowskie. Z punktu widzenia ochrony przyrody, w tym ochrony grzybów, reforma ta nie przyniosła istotnej poprawy sytuacji. Obsada etatowa i środki nadal są niedostateczne w stosunku do potrzeb wynikających z zadań statutowych.
97	Opracowanie i upowszechnienie programów ochrony i wprowadzania zadrzewień śródpolnych	Realizacji tego zadania podjęło się 7 organizacji pozarządowych. W 2012 r. przy wsparciu finansowym NFOŚiGW rozpoczęto wdrażanie projektu "Drogi do Natury - kampania na rzecz zadrzewień". Zasięgiem projektu objęto 24 gminy w 9 województwach a jego inicjatorzy i wykonawcy pomagają gminom planować ochronę i kształtowanie zadrzewień, podnosić umiejętności urzędników związane z drzewami oraz edukować społeczeństwo na temat znaczenia drzew dla przyrody, krajobrazu i ludzi. Dla każdej z tych 24 gmin opracowywane są m.in. wzorcowe programy kształtowania zadrzewień, prowadzone są szkolenia na temat utrzymania i kształtowania zadrzewień, wykonywane nasadzenia modelowe i z udziałem społeczności lokalnej, a także pokazowe ekspertyzy służące nauce jak dokonywać oceny stanu problemowych drzew. W ramach projektu powstają publikacje w zakresie ochrony drzew i zadrzewień oraz film

		<p>„Sekretne życie drzew”. Efekty projektu upowszechniane są przez stronę www, artykuły w prasie, seminaria regionalne i konferencje. Wydane podręczniki:</p> <ul style="list-style-type: none">- Zientek-Varga J. (red.) 2013. Jak dbać o drzewa. Dobre praktyki ochrony zadrzewień. Fundacja EkoRozwoju. Wrocław.- Tyszo-Chmielowiec P. (red.). 2012. Aleje - skarbnice przyrody. Fundacja EkoRozwoju. Wrocław.- Witko K. (red.) 2012. Aleje - podręcznik użytkownika. Jak dbać o drzewa żeby nam służyły? Fundacja EkoRozwoju. Wrocław.- Oleksa A. 2012. Ochrona pachnicy w Polsce. Propozycja programu działań. Fundacja EkoRozwoju. Wrocław <p>Z punktu widzenia ochrony różnorodności grzybów ochrona zadrzewień śródpolnych i przydrożnych jest bardzo ważna, co znalazło swoje odzwierciedlenie w drugim z wymienionych podręczników - "Aleje - skarbnice przyrody". Publikacja zawiera rozdziały poświęcone chronionym gatunkom porostów i grzybów wielkoowocnikowych występujących w zadrzewieniach.</p> <p>Oprócz podręczników, w ramach projektu wydawane są biuletyny, broszury informacyjne i wiele innych materiałów o charakterze edukacyjnym.</p> <p>Źródło: http://aleje.org.pl/o-nas/nasze-projekty/70-drogi-dla-natury-kampania-na-rzecz-zadrzewien</p>
105	Opracowanie i wprowadzenie w życie rozwiązań prawnych zobowiązujących do szerszego uwzględniania potrzeb ochrony różnorodności biologicznej w planowaniu przestrzennym.	Podstawowym efektem tego działania miało być szersze uwzględnienie wymogów ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej w planowaniu przestrzennym. Niestety z prowadzonych obserwacji i zdobytych doświadczeń wynika, że niedoskonałości w prawie związanym z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym należą do najpoważniejszych zagrożeń dla różnorodności biologicznej. Środowisko przyrodnicze najczęściej przegrywa w walce z presją inwestycyjną. Problem ten dotyczy zwłaszcza grzybów, które są powszechnie pomijane w prognozach i raportach o oddziaływaniu na środowisko.
108	Opracowanie i wprowadzenie w życie rozwiązań prawnych wprowadzających obowiązek sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów parków narodowych, parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody	Zadanie nie zostało zrealizowane.
113	Prowadzenie badań naukowych na temat stanu zagrożeń różnorodności biologicznej oraz skuteczności podejmowanych działań ochronnych oraz popularyzujących wiedzę z tego zakresu.	Prowadzone są nieliczne badania dotyczące różnorodności grzybów w wybranych obiektach chronionych (parkach narodowych, rezerwach), wybranych zbiorowiskach leśnych (np. dąbrowach i łąkach), sporadycznie w określonych przez nadleśnictwa fragmentach lasów oraz, w bardzo małej skali, w krajobrazie rolniczym. Ukazują się nieliczne wydawnictwa dotyczące popularyzacji zagadnień ochrony grzybów i wiedzy o tych organizmach, a także broszury edukacyjne oraz w wyjątkowych przypadkach inne formy np. tablice edukacyjne poświęcone grzybom, zagrożeniu i sposobach ochrony tej grupy. Niemal zupełnie brak jest jeszcze badań monitoringowych oraz badań oceniających skuteczność podejmowanych działań ochronnych skierowanych na konkretne gatunki grzybów.
114	Przeprowadzenie oceny potrzeb i priorytetów badawczych w sferze taksonomii, zagrożeń różnorodności biologicznej oraz problemów jej ochrony, a także innych zagadnień ekologicznych.	Oceny takich i określenia priorytetów badawczych nie przeprowadzono, głównie z uwagi na trudność w badaniu grzybów oraz bardzo małą liczbę specjalistów od tej grupy organizmów w Polsce.
116	Opracowanie i wprowadzenie w życie wytycznych dotyczących ochrony różnorodności biologicznej w projektowaniu, budowie i eksploatacji transportowych inwestycji liniowych, w tym w zakresie lokalizowania, konstrukcji, zagospodarowania i monitoringu przejść dla zwierząt.	Wytyczne zostały opracowane w odniesieniu do płazów i ssaków. Brak wytycznych odnoszących się do grzybów.
122	Wdrożenie metod oceny i wyceny żywych zasobów przyrodniczych.	Zadanie nie zostało zrealizowane